

Balladi Taneli Saastamoisesta

Sanan ja runon malja -hanke

Jonna Pulkkinen

pulkkinenjonna@gmail.com

puh: 0451282578

Balladi Taneli Saastamoisesta

Kun Taneli Saastamoisen tajunta alkoi palautua, hän ensimmäisenä tunsi huulillaan jotain kevyttä. Hänen suunsa kääntyi pienen pieneen hymyyn, koska hän luuli tunnetta Siirin pehmeiksi huuliksi ja yritti kuiskata ääneen tämän nimeä. Mutta Taneli Saastamoisen huulilla oli vain verinen sylkikupla.

Seuraavaksi Taneli Saastamoinen tajusi makaavansa selällään jääkylmässä maassa ja että hänen päässään sykki infernaalinen särky. Hän tunsi, että häntä kopeloitiin: vieraat kädet läpyttelivät ja kaivelivat hänen yllään olevia vaatteitaan kuin etsien jotain. Taneli Saastamoisen teki mieli tarttua käsiin ja estää niitä tonkimasta, mutta huomasi, että jo pelkkä hengittäminen sattui liikaa.

Taneli Saastamoisen hengitystä vaikeutti avoimeksi ilmarinnaksi kutsuttu tila eli suomeksi sanottuna hän oli saanut puukosta. Siinä maatessaan mies manasi hyväuskoisuuttaan. Että olikin pitänyt lähteä näiden kavereiden matkaan pahoista aavistuksista huolimatta. Mutta kohtalokkaita virhearvioita ei tarvitse tehdä elämässä kuin yksi, ja Taneli Saastamoinen oli nyt tehnyt omansa. Lokakuun 23. päivä 1924 oli ollut lähellä puoltayötä kun Taneli Saastamoinen oli päättänyt lähteä näiden puolittutujen miesten mukaan.

Miehet olivat houkuttelleet Taneli Saastamoisen mukaan viinalla, mutta korkkia ei ollut edes narautettu kun Taneli Saastamoista oli kajautettu halolla päähän ja pistetty leukulla kylkeen. Lopputuloksena hän makasi kylmässä maassa selällään täysin liikkumis- mutta ei vielä aistimiskyvyttömänä.

-Älä ota kaikkia! kuului miehen ääni lähellä Taneli Saastamoisen repaleista korvaa.

-Ja miksi en? toinen vastasi.

-No jos vahingossa löytyy, niin ei näytä että olisi ryöstetty. Jätä vaan se kellokin, ei siitä

kuitenkaan saisi mitään, ensimmäinen ääni jatkoi.

Pian Taneli Saastamoinen tunsu kasvoillaan jotain pistävää. Seuraavaksi hän haistoi havun. Se johtui siitä, että hänen ylleen kasattiin havupuun oksia. Taneli Saastamoista nimittäin piilotettiin.

**

Taneli Saastamoinen tunnettiin kotitienoollaan Varjakassa entisenä hyvänä työmiehenä, joka sänkkäsi sahalla tienaamansa tilin lähes aina jo tilipäivänä, mutta ei suinkaan tilipäivän yhteydessä järjestetyillä tilimarkkinoilla vaan mustassa pörssissä myytyyn salaviinaan. Taneli Saastamoinen oli nuoresta iästään huolimatta ehtinyt nähdä ja tehdä kaikenlaista, sillä hän oli jo kaksikymmentäluvun ensimmäisinä vuosina kihonnut ihan tunnetuksikin trokariksi. Kovat kokemukset kiehuivat hänen rinnassaan tukahdutettujen tunteiden liemenä, joka korvensi hänen sisintään pienellä, mutta tuskallisella liekillä. Tätä helpottaakseen Taneli Saastamoinen ei epäröinyt hyödyntää asemaansa ja joi suoraan kuormasta antaen samalla piut paut sille, mitä häntä ylempänä olleet pirtupomot asiasta ajattelivat. Kadonneen lastin saattoi aina selittää sanomalla joutuneensa poliisien väijyyn.

Taneli Saastamoinen ei kuitenkaan kestänyt viinaa niinkuin mies, kuten tuohon aikaan oli tapana sanoa. Hän hermostui helposti ja alkoi riehua väkivaltaisesti. Erästä tappelua puitiin jopa sanomalehtien palstoilla, kun Taneli Saastamoinen oli vetänyt muuatta talollisen poikaa Iikkaa turpaan Salonpään työväentalolla syksyllä 1920.

Taneli Saastamoinen moinen julkisuus vain nauratti. Muutamat paikalla olleet tosin huomauttivat, että asetelma ei ollut kovin reilu yhden nuorukaisen ottaessa kuonoonsa kolmelta muulta, mutta Taneli Saastamoinen vähät välitti, vaikka häntä suureen ääneen raukkikseksi solvattiinkin. Se oli hinta, jonka hän mielellään maksoi siitä, että oli saanut hakata hänen rakasta Siiriään hakkailleen Iikan.

Seuraavana keväänä Salonpään työväenyhdistys langetti Taneli Saastamoiselle kahden kuukauden porttikiellon työväentalolle. Tällä kertaa Taneli Saastamoisen hymy hyytyi. Porttikielto harmitti, sillä nyt oli yksi paikka vähemmän, missä hänellä oli mahdollisuus nähdä Siiriä. Jäljelle jäi vain Varjakan saha Varjakan saarella, missä he molemmat olivat töissä, mutta vain toinen asui. Tästä seurasi, että erkaantuakseen rakkaastaan mahdollisimman hitaasti Taneli Saastamoinen maksoi soutajapojalle ylimääräisen puolisen, jotta tämä ei soutaessaan kiirehtisi. Joskus Taneli Saastamoinen joutui kaivamaan kuvettaan enemmänkin, kun soutajapoika sai kohtuuttamat haukut veneen muilta kyytiläisiltä, mutta mitäpä hän ei olisi rakkautensa eteen tehnyt.

**

Vuonna 1922 Taneli Saastamoiselle koitti kissanpäivät. Varjakkaan saapui joukko vienankarjalaisia pakolaisia Venäjän vallankumouksen ja heimosotien jälkimainingeissa.

-Ikävähän niillä rievuilla on kotiansa, Taneli Saastamoinen ajatteli ja olikin siinä samassa lohtupullo kainalossa tekemässä tuttavuutta tulokkaiden kanssa. Hän ei piitannut kavereidensa kehotuksista jättää Varjakan uudet asukkaat rauhaan, sillä Taneli Saastamoisella oli myös oma lehmä ojassa. Tarjoamalla ryypyn jos toisenkin hänen ei tarvinnut juopotella ulkona loppusyksyn pakkasissa. Taneli Saastamoisen pirtubisnekset olivat nimittäin kosahtaneet liialliseen omasta kuormasta juomiseen, joten hän oli tipahtanut suosituksen markkinatuotteen tukkutason toimittajasta sen loppukäyttäjäksi. Niinpä eräänä pimeänä ja kylmänä syysiltana Taneli Saastamoinen oli jälleen tutuksi käyneen oven takana. Ovi avautui ja Taneli Saastamoinen astui sisälle murjua muistuttavaan asuntoon, mutta sepä ei häntä haitannut. Seinät ne olivat harvatkin seinät, hän ajatteli astuessaan sisään.

Ja kimpoilee se nauru harvemmistakin seinälaudoista.

**

Ja niin se tekikin. Kunnes joku sanoi jotain ikävämpää ja yhtäkkiä koko kämppä oli täynnä räimettä ja räihinää. Koko mekkala olisi voinut jäädä tavanomaiseksi kanniseksi kähinäksi, mutta Taneli Saastamoinen meni sitten huutamaan, että te saatanan valkoryssät, te sitten ette ole yhtään mitään.

Seuraavaksi murjussa kuului laukaisu ja asepiipusta lähtenyt kuula osui Taneli Saastamoisen korvaan. Taneli Saastamoinen säikähti niin, että ensin hän suorastaan kirkui, sen jälkeen karjui ja lopulta vain huusi niin lujaa kuin keuhkoistansa lähti. Mutta pian Taneli Saastamoisen pitämä mekkala vaimeni, sillä vienankarjalainen ryyppyseurue sitoi miehen kämpän nurkkaan ja tukki tämän suun rasulla.

**

Aamulla juoppokämpän ovea hakattiin sen verran vaativasti, että ovi jopa noustiin avaamaan sen sijaan, että olisi vain ärjäisty että sisään. Paikalle saapui Varjakan sahan hoitaja Ville Pörhölä, joka tuli hakemaan Taneli Saastamoista töihin. Pörhölä oli isokokoinen kaveri, jonka tunsivat ja jota kunnioittivat kaikki. Osa siitä syystä, että hän oli esimiesasemassa, osa sen takia, että hän oli voittanut olympiakultaa kuulantyönnössä.

Pörhölä oli raivoissaan - mutta ei suinkaan Taneli Saastamoiselle vaan vienankarjalaisille. Ikäviä sanoja vaihdettiin ja lopputulemana Pörhölä huusi Taneli Saastamoista ulko-ovelle ohjatessaan, että perkele jos minä saisin päättää, lähtisitte täältä helvettiin koko saatanan sakki. Vienankarjalaiset huusivat takaisin, että mikä ettei, mehän ollaan tultu tänne helvettiäkin pahemmasta paikasta.

Ja kaiken tämän keskellä krapulainen ja piesty Taneli Saastamoinen ajatteli vain Siiriä ja tämän pieniä, sieviä käsiä.

**

Taneli Saastamoinen tuli jälleen havupeaton alla tajuihinsa ja ymmärsi kuolevansa aivan pian. Silloin hän naurahti, ensin kerran, ja vielä toisenkin, mutta enempää hauskuutta ei hänen puukotettu keuhkonsa kestänyt.

Seuraavana yönä Taneli Saastamoisen murhanneet miehet saapuivat hänen havuiselle haudalleen ja lähtivät viemään tätä vielä parempaan piiloon. Miehet nostivat ruumiin jollaan, jota he lähtivät hinaamaan moottoriveneellä kohti ulappaa. Tarkoituksena oli pudottaa Taneli Saastamoinen aaltojen alle avomerihautaan. Mutta surkean suunnittelun ja pirtusta pöhnäisten liikeratojen takia kuljetusoperaatio ei päässyt Varjakan salmea kauemmas kun ruumis tipahti mereen ennen aikojaan.

**

Siiri näki Taneli Saastamoisen viimeisen kerran elossa kun tämä hillui humalaisena 23. lokakuuta järjestetyillä tilimarkkinoilla mantereen puoleisessa Varjakassa vuonna 1924. Siiri huokaisi syvään katsellessaan Tapani Saastamoisen möykkäämistä, teki aikomansa ostokset ja kieltäytyttyään erään komean ja kohteliaan, mutta tylsän nuorukaisen limonaditarjouksesta istahti veneeseen ja souti jo jäätymään alkaneen Varjakan salmen poikki kotiinsa.

Seuraavana päivänä Siiri kuuli yhdeltä, että Taneli Saastamoinen oli kadonnut ja että ennen katoamistaan hänet oli nähty menevän erääseen Oulu-yhtiön rakennuksen asuntoon. Toiselta tietävältä Siiri puolestaan kuuli, että joku oli nähnyt Taneli Saastamoisen poistuvan kyseisestä asunnosta iltayhdentoista aikaan. Kolmas tiesi, että Taneli Saastamoinen oli kotoa lähtiessään ilmoittanut ottaneensa mukaan puukon, koska arveli joutuvansa tappeluun.

Lauantaina kaikki työt Varjakan sahallä keskeytettiin ja kaikki etsivät Taneli Saastamoista, mutta turhaan.

Tai ei kuitenkaan aivan.

Etsijät löysivät Salonpään nokalta Taneli Saastamoisen kääroksi puristetun lakin ja verisen nenäliinan.

Viikkoa myöhemmin sanomalehdessä luki seuraavaa:

“Omituista on, että lakki, jos saamamme tiedot ovat oikeat, oli löydetty paikasta, jonka etsijät olivat jo aikaisemmin tutkineet, joten lakki on täytynyt siihen sijoittaa etsinnän kestäessä?”

Myös Siiri luki tämän ja luettuaan hän laski lehden kädestään, nojasi kädellä leukaansa ja mietti, että kaikkea sitä ja jäiköhän tuotakaan reppanaa kukaan kaipaamaan.

**

Syntistä sydäntä synkempi sielu
Lähti taivasta kohti
Kun keuhkoon iski leuku
Vaan ei päässyt Taneli S. taivaaseen
Vaan upposi merenpohjaan hiljaiseen

Koitti seuraavan vuoden vappuviikko
Kun poikanen rannalla isälleen viitto
Katso, isä, tuolla on ruumis!
Isä nauraen sanoi, kunpa äitis kujees kuulis!
Mutta seuraavana päivänä jo muutkin sen ties
Taneli S:n ruumis oli noussut pintaan mistä lie

Oli mudalla peittynyt Taneli S. -vainaa
Kuin savipatsas, joka tuhat kiloa painaa!

Kempeleen leikkuhuoneeseen vietiin tämä ruumis
Siellä se pestiin, ja pian ruumis ol' kuin uusi
Ja kas, vasta nyt alkaa murhamysteeri tää
Kuka Taneli S:n tappoi, sen voiko selvittää!